

การผ่าตัดคลอดบุตร

ผศ. พญ. อภิรดี จิรจิตติกาลโชติ

ข้อบ่งชี้ของการผ่าตัดคลอดบุตร

แพทย์จะผ่าตัดคลอดในกรณีที่มารดาไม่สามารถคลอดบุตรทางช่องคลอดได้อย่างปลอดภัย ซึ่งโดยทั่วไปมีข้อบ่งชี้ดังต่อไปนี้

- ทารกอยู่ในภาวะคับขัน มีอัตราการเต้นของหัวใจผิดปกติ
- ทารกมีภาวะสายสะดือย้อย
- ทารกอยู่ในท่าผิดปกติ เช่น ท่าก้น ท่าขวาง
- การผิดสัดส่วนระหว่างทารกกับอุ้งเชิงกรานของมารดา ทำให้การคลอดไม่สามารถดำเนินได้ตามปกติ
- ครรภ์แฝดที่ทารกคนแรกไม่อยู่ในท่าศีรษะ
- มารดามีเนื้องอกในอุ้งเชิงกราน ปากมดลูกหรือช่องคลอด ที่ขัดขวางช่องทางคลอด
- มารดาที่เคยผ่าตัดคลอดบุตรหรือผ่าตัดมดลูก
- มารดาติดเชื้อเอดส์
- มารดาเป็นโรคที่อวัยวะเพศในช่วงเจ็บครรภ์คลอด
- มีภาวะรกเกาะต่ำ รกลอกตัวก่อนกำหนด

ข้อดีและข้อเสียของการผ่าตัดคลอดบุตร

เมื่อเปรียบเทียบระหว่างการผ่าตัดคลอดบุตรกับการคลอดทางช่องคลอดมีทั้งข้อดีและข้อเสีย ดังนี้

ข้อดีของการผ่าตัดคลอด

1. ลดอัตราการบาดเจ็บต่อกล้ามเนื้ออุ้งเชิงกราน ซึ่งมีผลต่อการกลั้นปัสสาวะในช่วง 1 ปีแรกหลังคลอด
2. โอกาสตกเลือดหลังคลอดน้อยกว่าการคลอดทางช่องคลอด

ข้อเสียของการผ่าตัดคลอด

1. มารดามีความเสี่ยงต่อภาวะแทรกซ้อนจากการให้ยาระงับความรู้สึก
2. มารดามีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนจากการผ่าตัด เช่น บาดเจ็บต่ออวัยวะข้างเคียง แผลผ่าตัดติดเชื้อ เกิดภาวะลิ่มเลือดอุดตันในหลอดเลือดดำ

3. เพิ่มอัตราตายและภาวะทุพพลภาพของมารดามากกว่าการคลอดทางช่องคลอดประมาณ 3 เท่า
4. เจ็บแผลมากกว่า การฟื้นตัวช้า ทำให้การเริ่มต้นเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ช้าออกไป
5. เพิ่มภาวะแทรกซ้อนในครรภ์ถัดไป เช่น มดลูกแตก รกติดแน่น รกเกาะต่ำ ภาวะตกเลือดหลังคลอด ซึ่งอาจจำเป็นต้องตัดมดลูก เกิดการบาดเจ็บต่อลำไส้และกระเพาะปัสสาวะ
6. มีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อนระยะยาว เช่น เกิดพังผืดในช่องท้องทำให้ปวดท้องเรื้อรังหรือลำไส้อุดตัน
7. ทารกมีโอกาสเกิดปัญหาการหายใจช่วงหลังคลอดเพิ่มขึ้น เช่น ภาวะหายใจเร็วชั่วคราว กลุ่มอาการหายใจลำบาก ภาวะความดันเลือดในปอดสูง
8. เพิ่มค่าใช้จ่าย

การผ่าตัดคลอดบุตรตามความประสงค์ของมารดา

การผ่าตัดคลอดบุตรตามความประสงค์ของมารดา หมายถึง การผ่าตัดคลอดโดยไม่มีข้อบ่งชี้ทางมารดาหรือทารกตามที่กล่าวข้างต้น ซึ่งมีหลายเหตุผลที่มารดาหรือครอบครัวเลือกที่จะผ่าตัดคลอด เช่น ความสะดวกในการกำหนดวันคลอด กลัวความเจ็บและภาวะแทรกซ้อนจากการคลอดทางช่องคลอด กลัวการทำหัตถการช่วยคลอดทางช่องคลอด กลัวช่องคลอดหย่อน กลัวทารกเสียชีวิต กลัวทารกขาดออกซิเจน เป็นต้น

ในปัจจุบันแม้การผ่าตัดคลอดจะมีความปลอดภัยสูงขึ้น แต่ยังคงมีโอกาสเกิดภาวะแทรกซ้อน จากหลายการศึกษาไม่พบว่าการผ่าตัดคลอดโดยไม่มีข้อบ่งชี้จะทำให้อัตราตายของมารดาหรือทารกลดลง แต่กลับมีผลเสียมากกว่าผลดี และส่งผลกระทบต่อผู้ป่วยอื่น เนื่องจากการผ่าตัดคลอดต้องใช้ทรัพยากรทั้งบุคลากร เครื่องมือ และห้องผ่าตัด ทำให้ลดโอกาสของผู้ป่วยรายอื่นที่จำเป็นต้องได้รับการผ่าตัด ดังนั้นถ้ามารดาและทารกไม่มีข้อบ่งชี้ของการผ่าตัดคลอดแพทย์จึงแนะนำให้คลอดทางช่องคลอดซึ่งมีความปลอดภัยต่อมารดาและทารกมากกว่า